

Сделано вывод, что актуальным в условиях современности является изучение обозначенного в статье феномена, а именно ролевого подхода к подготовке практических психологов.

Ключевые слова: профессия, практический психолог, профессионально значимые качества, структура личности психолога, профессиональная компетентность, ролевой подход, профессиональная роль, ролевая компетентность.

Mikhailenko O. Yu. Personality of the practical psychologist in role-playing approach.

The article reviews the current views of scientists regarding the features to the preparation of practical psychologists. In this article we analyzed a practical psychologist's important qualities, because this profession directed on work with people.

Transformations, which occur in all spheres of life of modern society, require the person to response rapidly, to be able to operate in a changing environment. The modern system of higher education is to create appropriate conditions for the preparation of a competent specialist, focused on continuous development and improvement. To be competent means to be able to solve life problems related to role behavior, the life role functions or means of role behavior. The modern approach to the preparation of practical psychologists requires a high level of readiness of the graduate to successful independent activity.

It was noted that the role structure of personality of practical psychologist is a system, interconnection and sequence of performance of professional roles by specialist, which are united in a role complex. Role structure of psychologist personality is psychological and personal professional growth, in which the professional roles are combined in constructive models of behavior (Z.M. Miroshnyk).

Taking the above mentioned into consideration, we conclude that the practical psychologist is a specialist with higher education, who has the appropriate knowledge, skills, operates within a particular society, performs a number of professional and social functions, trying certain social roles; possesses moral qualities and ideals; constantly improves and develops both professionally and personally.

Thus, the study of psychological phenomenon defined in article is important in terms of the present days, namely role approach to training of practical psychologists.

Keywords: profession, practical psychologist, professional qualities, personality structure, role approach, professional role, professional competence, role competence.

Відомості про автора:

Михайленко Оксана Юріївна – аспірантка кафедри практичної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Статтю подано до друку 02.03.2016.

УДК 159.923.2:159.92

© О. В. Портяна, 2016

О. В. Портяна (м. Кам'янець-Подільський)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КОМУНІКАТИВНОГО КОМПОНЕНТУ У СТРУКТУРІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТЬОГО ПСИХОЛОГА

Портяна О. В. Особливості прояву комунікативного компонента у структурі пізнавальної активності майбутнього психолога. У статті показано значущість комунікативного компонента в структурі пізнавальної активності майбутнього психолога. За узагальненням результатів теоретичних досліджень з проблеми дослідження пізнавальної активності та її структурних компонентів обґрунтовано добір методик для визначення рівня

розвитку комунікативного компонента в структурі пізнавальної активності. Наведено результати дослідження особливостей прояву комунікативного компонента в структурі пізнавальної активності майбутнього психолога. Визначено показники комунікативного компоненту пізнавальної активності досліджуваних майбутніх психологів: наявність комунікативних здібностей, навичок і вмій, прийомів та засобів розв'язування комунікативних задач; соціальна спрямованість; особливості ставлення майбутніх психологів до інших у процесі спілкування. По показниках трьох вищезазначених емпіричних референтів комунікативної складової визначено рівні комунікативного компоненту. Зроблено висновок про те, що у продіагностованих майбутніх психологів переважає середній та нижче середнього рівень комунікативних схильностей в той час як високий рівень має лише четверта частина означеної категорії респондентів. Виявлено недостатній рівень особливостей ставлення майбутніх психологів до інших у процесі спілкування; констатовано, що показники соціальної спрямованості мали здебільшого середній рівень представленості та індивідуальну ступінь вираженості. Зазначено, що результати дослідження особливостей розвитку комунікативного компоненту пізнавальної активності майбутнього психолога не можуть бути задовільними з точки зору ефективної фахової підготовки спеціалістів, що потребує пошуку шляхів цілеспрямованого впливу. Окреслено доцільність вивчення особливостей прояву когнітивного та афективного компонентів пізнавальної активності майбутнього психолога.

Ключові слова: комунікативний компонент, пізнавальна активність, майбутній психолог, комунікативні здібності, соціальна спрямованість.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Інтенсифікація соціальних процесів, глибина і характер змін, що відбуваються в даний час на різних рівнях і в різних сферах життєдіяльності, стимулюють активність людини, її рефлексію на світ і себе. Активність як властивість особистості, ступінь і характер її прояву набувають все більшого значення у розвитку особистості, визначаючи не тільки її характерологічні ознаки, а й дієвість, інтенсивність перетворювальної діяльності. Реальна значимість феномена активності особистості зумовила інтерес дослідників до більш конкретної проблеми - розвитку пізнавальної активності. Актуальність дослідження пізнавальної активності майбутніх психологів як неодмінної умови оволодіння професією психолога зумовлюється інтенсивним розвитком сучасної психологічної науки і практики, застосуванням психології у найрізноманітніших сферах життєдіяльності людини. Українське суспільство все гостріше потребує компетентних фахівців в галузі психологічної допомоги. Тому завдання підготовки майбутніх практичних психологів як суб'єктів професійної діяльності перетворюється на одну з найбільш актуальних психологічних і соціальних проблем сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як засвідчив проведений теоретичний аналіз наукових робіт, проблема формування пізнавальної активності включає в себе цілу низку різноманітних питань. Психологічний аспект досліджуваної проблеми глибоко розроблений у працях Л.С. Виготського, В.В. Давидова, О.М. Леонт'єва, Н.В. Менчинської, С.Л. Рубінштейна та інших вчених.

До вивчення певних аспектів цієї проблеми в контексті розвитку пізнавальної активності у навчально-виховному процесі зверталися у своїх дослідженнях відомі психологи та педагоги: Д.Б. Богоявленська, О.І. Вишневський, М.О. Данілов, О.М. Матюшкін, О.Я. Савченко, О.В. Скрипченко та ін. Значний внесок у вирішення проблеми пізнавальної активності особистості був зроблений Л. Аристовою, Л. Божович, А. Вербицьким О. Крупновим та ін. Особливості пізнавальної активності студентів досліджувались у працях В. Вергасова [3], Б. Бадмаєва [2], П. Лузана [12], Т. Алексєнко [1], О. Єгорової [7], О. Пиндик [15], Т. Тернавської [17], Т. Темерівської [16] та інших вчених.

Вивчення певних аспектів цієї проблеми презентовано рядом сучасних психологічних праць. Результати аналізу робіт [5; 6; 7; 10; 12; 13] свідчать про єдиний погляд на сутність поняття пізнавальна активність. Водночас мають місце деякі відмінності в розумінні її структури. Аналіз досліджень видів активності показав нову тенденцію сучасних досліджень, що характеризує стильову проблематику (А.О.Волочков (2009), Б.О.Вяткін (1992, 2000), Т.А. Гусева (2009), Т.Я Решетова (2003) та ін.). Так, російська дослідниця Т. Гусева [5, с.119-121] описує стилі, представлені у рамках концепції системно-стильового дослідження пізнавальної активності. Автор характеризує стилі, виділені відповідно до блоків структури пізнавальної активності: мотиваційно-потребного, регуляторного, динамічного, результативного, рефлексивного. Ця структура дозволяє розглядати детермінанти і динаміку розвитку пізнавальної активності через характеристику базових особистісних властивостей: допитливості, ініціативності, наполегливості, відповідальності.

Формування пізнавальної активності в умовах технологічного підходу до навчання вивчала Т.Алексєєнко [1]. Авторкою дано достатньо чітке поняття і структура пізнавальної активності, яка показує її відмінність від звичайної пізнавальної діяльності. З позиції діяльнісного підходу сутність пізнавальної активності висвітлено в дослідженні С. Кушнірук [11, с. 7]. До структури пізнавальної активності автор зараховує мотиваційний компонент (потреби, інтереси, мотиви); змістово-процесуальний компонент (складається з двох взаємопов'язаних елементів: системи знань і способів навчання); емоційно-вольовий компонент (позитивний емоційний фон для пізнавальної діяльності, вольові якості, наявність інтересу до процесу навчання); контрольно-оцінний компонент (об'єктивна оцінка та самооцінка результатів пізнавальної діяльності). У дослідженні Н.Давидюк [6, с. 18], пізнавальна активність у структурному плані складається з мотиваційного (наявність потреб, мотивів і мотивацій у знаннях, у пізнавальній діяльності; посилений інтерес до окремих навчальних дисциплін тощо); інтелектуального (мисленнєва і мовленнєва активність, постановка проблем на поглиблення змісту почутого тощо); емоційно-вольового (задоволеність учінням, захопленість навчальною інформацією, самостійність і наполегливість у здійсненні навчально-пізнавальних дій, самоучінні тощо); процесуального (сформованість певних навчально-пізнавальних навичок, вмінь, методики самоучіння, самоконтролю власної навчально-пізнавальної діяльності та її результатів, технології розв'язання стандартних і нетипових навчальних задач тощо) компонентів.

Водночас аналіз психолого-педагогічної літератури виявив відсутність спеціальних робіт із проблеми дослідження структури пізнавальної активності майбутнього психолога. Тому **метою даної статті** стало висвітлення вивчення особливостей становлення комунікативного компонента в структурі пізнавальної активності майбутнього психолога.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних дослідженнях триває теоретичний аналіз і осмислення даної категорії, розширюється її змістовне наповнення. Різні підходи дослідників до визначення пізнавальної активності, її структури, свідчать про природу самого явища як складної, інтегративної, багаторівневої у своєму генезисі властивості суб'єкта пізнання [16, с. 38]. Теоретичний аналіз основних наукових підходів до дослідження феномену пізнавальної активності в цілому та структури пізнавальної активності зокрема дозволив дійти висновків, які є вельми важливими для досягнення поставленої мети нашої наукової статті. На наш погляд, структура пізнавальної активності майбутнього психолога являє собою багатоаспектне особистісне утворення, що включає функціонально взаємопов'язані та взаємообумовлені когнітивний, конативний, афективний та комунікативний компоненти. Зокрема, комунікативний компонент пізнавальної активності майбутнього психолога у нашому дослідженні розглядається як наявність комунікативних здібностей, навичок і вмінь, прийомів та

засобів розв'язування комунікативних задач; стійку потребу в систематичному спілкуванні в найрізноманітніших сферах; наявність здібностей до психологічної комунікації; здатність вступати в комунікацію з метою порозуміння; соціальна спрямованість, особливості ставлення майбутніх психологів до інших у процесі спілкування; володіння професійною термінологією та відповідними прийомами професійного спілкування, готовність до їх застосування на практиці.

Результати дослідження. Згідно з презентованими теоретичними висновками для досягнення зазначеної мети наукової статті ми провели емпіричне дослідження, в якому взяли участь 340 студентів денної форми навчання факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, гуманітарно-педагогічного факультету Хмельницького національного університету, та факультету психології та соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

В якості методичного інструментарію, за допомогою якого, на нашу думку, можна визначити рівень розвитку комунікативного компоненту у структурі пізнавальної активності майбутніх психологів у процесі навчання у ВНЗ, ми обрали наступні методики: методика оцінки комунікативних і організаторських здібностей особистості «КОЗ-2» В.В. Синявського та Б.О. Федоришина, для діагностики рівня прояву комунікативних здібностей у майбутніх психологів [18, с. 184-185]; діагностика прийняття інших за шкалою Фейя, з метою виявлення особливостей ставлення майбутніх психологів до інших [18, с. 112]; опитувальник структури темпераменту (ОСТ) В.М. Русалова (шкали «Соціальна ергічність», «Соціальна пластичність», та «Соціальний темп»), з метою з'ясування ступеня легкості або труднощів переключення майбутніх психологів в процесі спілкування від однієї людини до іншої, схильності до різноманітності комунікативних програм [9, с. 395-398].

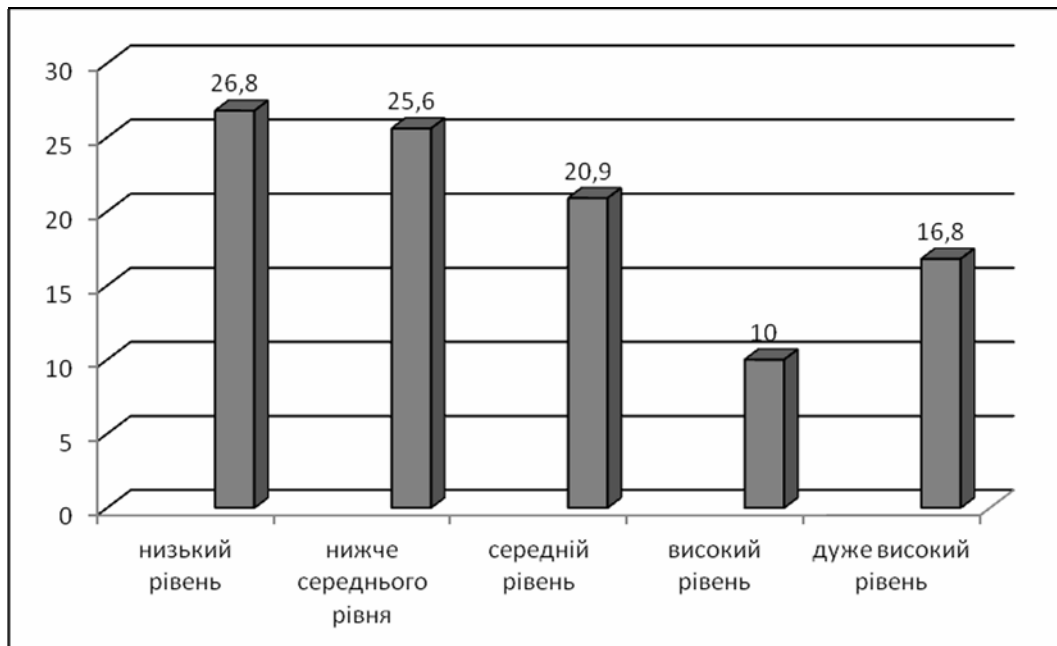
Одним із показників комунікативного компоненту пізнавальної активності майбутнього психолога у нашому дослідженні виступають *особливості прояву комунікативних здібностей*. На думку Н.Р. Вітюк [4], Н.Б. Завіниченко [8] та інших вчених, комунікативні здібності сприяють активному і ефективному спілкуванню, передачі інформації та встановленню контактів, розумінню комунікативної ситуації, сформованості комунікативних умінь та забезпечують взаємодію з іншими людьми. Аналізуючи здібності до спілкування, Р.Немов звертає увагу на те, що без уміння адаптуватися до контактів міжособистісного характеру та до людей, які беруть у них участь, правильно сприймати й оцінювати їх самих та їхні вчинки, взаємодіяти з ними та налагоджувати добрі взаємини в різних соціальних ситуаціях нормальне життя і психічний розвиток особистості були б просто неможливі [14, с. 377].

Методика дослідження комунікативних та організаторських здібностей «КОЗ-2» В.В. Синявського та Б.О. Федоришина була нами використана для визначення *рівня комунікативних здібностей* майбутніх психологів. Відповідна методика була застосована тому, що, на нашу думку, високий рівень комунікативних здібностей сприятиме формуванню професійної спрямованості та вмінь, комунікативної компетентності, підвищенню пізнавальної активності, творчості та розвитку соціально важливих якостей особистості.

В результаті проведення вище зазначеної методики були отримані дані, які представлені на Рис. 1.

У 26,8% майбутніх психологів спостерігається дуже високий та високий рівень прояву комунікативних схильностей. Ці студенти відчувають потребу в комунікативній діяльності й активно прагнуть до неї, невимушено поводять себе у новому колективі, ініціативні, можуть внести позитивний внесок в незнайомий колектив. Вони самі шукають такі справи, які б задовольняли їх потребу в комунікації. 20,9% майбутніх психологів мають середній рівень прояву комунікативних схильностей. Для таких студентів характерне прагнення до контактів з людьми.

Вони не обмежують коло своїх знайомств, відстоюють свою думку, планують свою роботу, однак потенціал їх схильностей не відрізняється високою стійкістю.

Рис. 1. Особливості прояву комунікативних схильностей у майбутніх психологів (в середньому, у %)

Викликає тривогу той факт, що досить значний відсоток опитаних не виявляє комунікативних схильностей – нижче середнього та низький рівень розвитку цих здібностей виявлений у 52,4% респондентів. Ця група досліджуваних потребує подальшої серйозної та планоїрної роботи з формування та розвитку комунікативних схильностей.

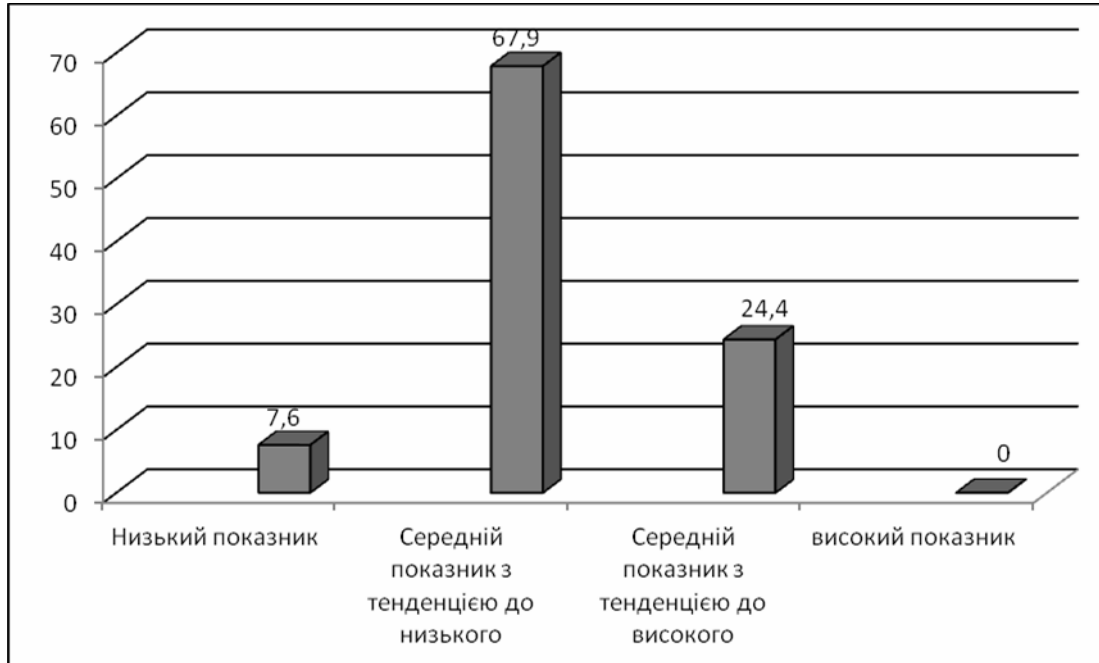
Результати дослідження за допомогою методики «Діагностика прийняття інших (за шкалою Фейя)» характеризує *особливості ставлення майбутніх психологів до інших у процесі спілкування* (Рис. 2).

Аналіз результатів (Рис. 2) дослідження прийняття інших як одного із показників комунікативного компонента майбутнього психолога показав, що високий рівень ставлення до інших у процесі спілкування не виявлений у жодного респондента (0,0%). Середній показник ставлення до інших у процесі спілкування з тенденцією до високого спостерігається у 24,4% майбутніх психологів. Більше половини майбутніх психологів (75,5 %) мають високий показник за середнім з тенденцією до низького рівня та низький рівень прийняття інших. Це свідчить про те, що майбутні психологи свої власні інтереси і потреби ставлять вище за інтереси і потреби інших людей, при цьому майже не намагаються зрозуміти співрозмовника.

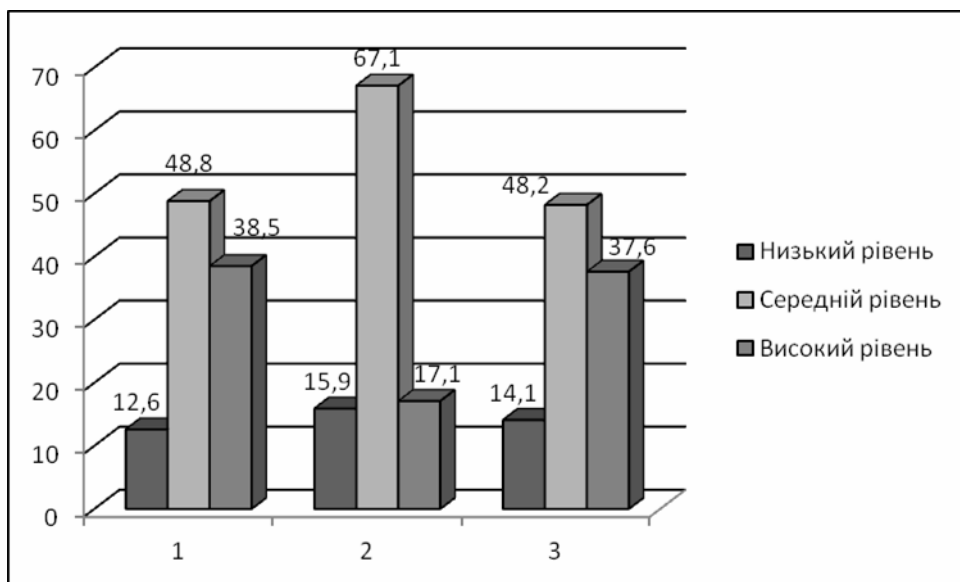
Наступним показником комунікативного компонента пізнавальної активності майбутнього психолога виступає його *соціальна спрямованість* (опитувальник формально-динамічних властивостей індивідуальності В.М. Русалова).

Опитувальник надає змогу за допомогою шкал «Соціальна ергічність» «Соціальна пластичність» і «Соціальний темп» визначати рівень розвитку індивідуальних властивостей особистості досліджуваного на основі диференціації отриманих показників за трьома рівнями розвиненості. Шкала «Соціальної ергічності» (СЕР) вимірює рівень потреб у соціальних контактах, прагнення до освоєння соціальних форм діяльності, прагнення до лідерства, товариськість, схильність до участі у соціальній діяльності. Шкала «Соціальної пластичності» (СП) вимірює легкість переключення в спілкуванні, схильність до різноманітності комунікативних

програм та різноманітність кількості готових (неусвідомлених) форм соціального контролю. Шкала «Соціальний темп» (СТ) характеризує швидкість рухливих актів в процесі спілкування (швидкість мови під час спілкування і т.д.), психічну швидкість при виконанні конкретних завдань.

Рис. 2. Особливості ставлення майбутніх психологів до інших у процесі спілкування (в середньому, у %)

Рис. 3. Особливості комунікативної сфери майбутніх психологів (в середньому, у %):

1 – шкала «Соціальна ергічність»; 2 – шкала «Соціальна пластичність»; 3 – шкала «Соціальний темп».

Отримані результати за шкалою «Соціальна ергічність» (Рис. 3) засвідчують, що високий рівень комунікативності мають 38,5%, середній рівень комунікативності має 48,8%, низький

рівень виявлено у 12,6% респондентів. За шкалою «Соціальна пластичність» високий рівень комунікативності виявлено у 17,1% майбутніх психологів, середній рівень комунікативності має 67,1%, низький рівень комунікативності за цією шкалою має 15,9% майбутніх психологів. За шкалою «Соціальний темп» високий рівень комунікативності виявлено у 37,6% майбутніх психологів, середній рівень - 48,2%, низький рівень відповідно виявлено у 14,1% майбутніх психологів.

Отже, дослідження соціальної спрямованості не виявило яскраво вираженої індивідуально-типологічної активності на соціальну сферу, а лише тенденцію до тієї чи іншої активності. Показники мали здебільшого середній рівень представленості та індивідуальну ступінь вираженості в її межах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати проведеного дослідження дають підстави зробити висновок, що переважна більшість майбутніх психологів характеризується проявами середніх та низьких рівнів комунікативних схильностей, прийняття інших та соціальної спрямованості як показників комунікативного компонента пізнавальної активності. Це суперечить нашим передбаченням, адже специфіка професійної діяльності майбутнього психолога вимагає розвитку функції спілкування і наявності високого рівня комунікативних умінь. Отримані дані в перспективі можуть бути використані в процесі розробки напрямків психологічного впливу на формування та розвиток даного компоненту пізнавальної активності студентів – майбутніх психологів саме під час навчання у ВНЗ, що і стане перспективою наших подальших досліджень.

Література

1. *Алексєєнко Т.А.* Формування пізнавальної активності студентів в умовах блокової організації навчання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки» / Т.А. Алексєєнко. – Інститут педагогіки і психології проф.освіти АПН України. – К., 1995. – 25 с.
2. *Бадмаєв Б.Ц.* Методика преподавания психологии: Учебно-методическое пособие для преподавателей и аспирантов вузов. / Б.Ц.Бадмаєв – М.: ВЛАДОС, 1999. – 304 с.
3. *Вергасов В.М.* Активизация познавательной деятельности студентов в высшей школе / В.М. Вергасов. – Издание 2-е, дополненное и переработанное – Киев: Вища школа, 1985. – 176 с.
4. *Вітюк Н.Р.* Психологічні особливості формування комунікативних здібностей у майбутніх вчителів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н.Р. Вітюк. – Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2002. – 20 с.
5. *Гусева Т.А.* Стили познавательной активности личности студентов: дисс... доктора психол. наук: 19.00.01 / Татьяна Артуровна Гусева. – Новосибирск, 2009. – 518 с.
6. *Давидюк Н.М.* Психологічні умови активізації творчої навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення психологічних дисциплін: дис. канд. психол. наук: 19.00.07 / Наталія Миколаївна Давидюк. – Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2002. – 185 с.
7. *Єгорова О.В.* Педагогічні умови розвитку пізнавальної активності майбутніх учителів гуманітарного профілю у процесі науково-дослідної роботи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О.В. Єгорова. – Харків, 2009. – 20 с.

8. *Завініченко Н.Б.* Особливості розвитку комунікативної компетентності майбутнього практичного психолога системи освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н.Б. Завініченко. – Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – К., 2003. – 19 с.
9. *Карелин А.А.* Большая энциклопедия психологических тестов/ А.А.Карелин. М.: Эксмо, 2007. – С. 395-398. [Електроний ресурс] – Режим доступу: www.koob.ru/karelin/bolshaya_enciklopedia_testov.
10. *Козачук С.А.* Психолого-педагогічні умови розвитку пізнавальної активності молодших школярів у процесі вивчення іноземної мови: дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Світлана Анатоліївна Козачук. – К., 2008. – 320 с.
11. *Кушнірук С.А.* Навчання в складі малих груп як фактор розвитку пізнавальної активності старшокласників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки» / С.А. Кушнірук. – К., 1999. – 18 с.
12. *Лузан П.Г.* Теоретичні і методичні основи формування навчально-пізнавальної активності студентів у вищих аграрних закладах освіти: дис... доктора пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Петро Григорович Лузан / Інститут педагогіки АПН України. – К., 2004. – 505 с.
13. *Матюшкин А.М.* Психологическая структура, динамика и развитие познавательной активности // Вопросы психологии. – 1982. - № 4. – С. 5–17.
14. *Немов Р.С.* Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. – 4-е изд. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – Кн. 1: Общие основы психологии. – 688 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.alleng.ru/d/psy/psy078.htm>
15. *Пиндик О.Г.* Педагогічні умови розвитку пізнавальної активності студентів вищих навчальних закладів економічного профілю: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец.13.00.09 «Теорія навчання» / О.Г. Пиндик. — Київ, 2003. – 19 с.
16. *Темерівська Т.Г.* Формування пізнавальної активності студентів медичного коледжу в процесі вивчення природничо-наукових дисциплін: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Тетяна Георгіївна Темерівська. – Т., 2004. – 248 с.
17. *Тернавська Т.А.* Формування пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.09 «Теорія навчання» / Т.А. Тернавська. – Криворізь. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг, 2009. – 20 с.
18. *Фетискин Н.П.* Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Н.П.Фетискин, В.В.Козлов, Г.М.Мануйлов – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – С. 157 – 158.

Портяна О. В. Особенности проявления коммуникативного компонента в структуре познавательной активности будущего психолога. В статье показано значение коммуникативного компонента в структуре познавательной активности будущего психолога. По обобщенным результатам теоретических исследований по проблеме исследования познавательной активности и ее структурных компонентов обоснованно отбор методик для определения уровня развития коммуникативного компонента в структуре познавательной активности. Приведены результаты исследования особенностей проявления коммуникативного компонента. Определены показатели коммуникативного компонента познавательной активности исследуемых будущих психологов: наличие коммуникативных способностей, навыков и умений, приемов и средств решения коммуникативных задач; социальная

направленность; особенности отношения будущих психологов к другим в процессе общения. По результатам показателей трех вышеупомянутых эмпирических референтов коммуникативной составляющей определены уровни коммуникативного компонента. Сделан вывод о том, что продиагностированные будущие психологи имеют средний и ниже среднего уровень коммуникативных склонностей; высокий уровень имеет лишь четвертая часть указанной категории респондентов. Обнаружено недостаточный уровень особенностей отношения будущих психологов к другим в процессе общения; констатировано, что показатели социальной направленности имели преимущественно средний уровень представленности и индивидуальную степень выраженности. Отмечено, что результаты исследования особенностей развития коммуникативного компонента познавательной активности будущего психолога не могут быть удовлетворительными с точки зрения эффективной профессиональной подготовки специалистов, что требует поиска путей целенаправленного воздействия. Определены целесообразность изучения особенностей проявления когнитивного и аффективного компонентов познавательной активности будущего психолога.

Ключевые слова: коммуникативный компонент, познавательная активность, будущий психолог, коммуникативные способности, социальная направленность.

Portiana O. V. Communicative Features Of the Component In the Structure Of Cognitive Activity Of Future Psychologist. The article shows the importance of the communication component in the structure of cognitive activity of future psychologist. By integrating the results of theoretical research on the study of cognitive activity and its structural components grounded selection methods to determine the level of communicative component in the structure of cognitive activity. The results of the research component of communicative features of manifestation of cognitive activity in the structure of the future psychologist were shown. Indices communicative component of cognitive activity of future psychologists studied: presence communicative abilities, skills, methods and means of solving communication problems; the social dimension; features of future psychologists relation to others in the communication process. With the generalization of the three aforementioned empirical referents of communicative component of the levels of communication component were analyzed. It is concluded that for the future psychologists the middle and lower than the average level of communicative aptitudes while a high level is only a quarter of the designated categories of respondents were dominated; features found insufficient attitude to other future psychologists in the communication; stated that the indicators of social orientation were mostly average individual representation and severity. The peculiarities of the communicative component of cognitive activity of future psychologists can not be satisfactory in terms of effective professional training, which requires finding ways of targeting. Outlined feasibility study of the characteristics manifestation of cognitive and affective components of cognitive activity of future psychologist.

Keywords: communicative component, cognitive activity, future psychologist, communication skills, social orientation.

Відомості про автора:

Портяна Олена Володимирівна – асистент кафедри загальної та практичної психології, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Статтю подано до друку 28.03.2016.